

Vandringsleder inom Falköpings
kommun
RIKTLINJER

Typ av styrdokument	Riktlinjer
Beslutsinstans	Kommunstyrelsen
Fastställt	2022-05-18, § 77
Diarienummer	2022/81
Giltighetstid	Fr.o.m. 2022-06-01
Dokumentet gäller för	
Dokumentansvarig	Näringslivschefen
Tidpunkt för aktualitetsprövning	Revideras vart tredje år

Innehåll

Bakgrund	3
Syfte och mål	3
Förutsättningar.....	3
Kommunens roll	4
Kommunens organisation	4
Huvudmannens roll	6
Huvudmannens ansvar.....	6
Kriterier som ska vara uppfyllda	7
Kriterierna.....	7
Råd och rekommendationer.....	9

Bakgrund

Idag finns ett stort intresse för friluftaktiviteter där vandring är en av de vanligaste formerna. Att vandra är möjligt för de allra flesta samtidigt som det är hälsosamt. Kommunen kan arbeta med att förbättra förutsättningarna för ökad vandring ur olika perspektiv. Det kan vara i avseende att förbättra hälsan, att öka möjligheten till motion, för att främja turismen och att locka till rekreation. Leder för rekreation och turism kan ge underlag till näringslivet men kan också vara positivt för lokal och regional utveckling. Därtill ligger det i tiden med naturupplevelser, vandring och att ha en aktiv semester.

Genom att kommunen tar en aktiv roll och ställer krav på dem som förvaltar och driver leden ges bättre garanti för att besökaren erbjuds leder med vackra och omväxlande naturupplevelser och miljöer som lockar till aktivitet. Samtidigt kan kommunen säkerställa att det finns ett utbud med kvalitets-säkrade leder att erbjuda såväl besökarna som de egna invånarna. Ska en led marknadsföras krävs tillräcklig och relevant information för att besökaren ska veta vad det är för typ av upplevelse som leden står för. För att garantera detta, nu och i framtiden, krävs att det finns ett långsiktigt och hållbart ansvar för leden likväl som resurser och ekonomi för att driva leden. Ska kommunen ingå i samverkan kring leder måste det därför finnas en uttalad huvudman för leden som garanterar att denna organisation och finansiering finns.

Syfte och mål

Att ta fram eller att driva vandringsleder innefattar en rad olika uppgifter. Dessa riktlinjer syftar till att tydliggöra huvudmannens ansvar och ansvarsfördelningen mellan kommunens nämnder när en huvudman för leder önskar ingå samverkan med kommunen för leder inom Falköpings kommun. Syftet är också att kommunen ska kunna garantera en viss kvalitet som innebär en säker och attraktiv upplevelse för besökaren vad gäller de leder som kommunen lyfter fram. Målet är att de leder som finns inom Falköpings kommun ska hålla samma kvalitet över tid.

Förutsättningar

Kommunen får ofta frågan om stråk och leder kan skyltas upp inom kommunen. För att det ska finnas ett varaktigt intresse för att såväl använda leden som att sköta den krävs en framarbetad organisation och finansiering. Part som initierar ett samarbete med Falköpings kommun kring en vandringsled som sträcker sig inom Falköpings kommun ska agera som huvudman för leden. Huvudmannen är den som ansvarar för alla prestationer kopplat till leden. Kommunens roll är att vara rådgivande i processen och att vara ett stöd vid kontakten med andra myndigheter. Kommunen avgör slutligt om leden kan lyftas fram som en kvalitetssäkrad led i kommunens karta och kommunikation. En förutsättning är att ett avtal tecknas mellan kommunen och huvudmannen. Avtal kan tecknas först när kraven i de här riktlinjerna är uppfyllda av huvudmannen.

Kommunens roll

Kommunens roll är att vara ett stöd i processen kring att upprätta och bibehålla leder inom Falköpings kommun. Kommunen står för att samordna den interna organisationen när en ansökan om att upprätta en led kommer in till kommunen samt under den tid som leden består. Kommunen är den som avgör om den huvudman som ansöker om att upprätta en led har en tillräcklig plan och resurser, att leden och dess huvudman uppfyller vad som anges i de här riktlinjerna för att upprätta, bibehålla och avveckla leden. Enligt kommunstyrelsens reglemente ligger i kommunstyrelsens ledningsfunktion att leda och samordna bland annat samordning av vandringsleder.

Kommunledningsförvaltningen hanterar en ansökan om att upprätta en led som kommunen står bakom samt samordnar de interna processerna. Det samma gäller för befintliga leder där huvudmannen önskar örankra den med kommunen.

Kommunens organisation

Arbetet med en led omfattar en rad olika uppgifter som berör olika delar av kommunen. Detta innebär att samverka mellan olika förvaltningar och avdelningar är nödvändig. Nedan beskrivs den organisation kommunen antar för att kunna uppfylla sin roll som samverkanspart för leder inom Falköpings kommun.

Kommunledningsförvaltningen (lyder under kommunstyrelsen)

Näringslivsavdelningen

Näringslivsavdelningen handlägger ansökan och ansvarar för att samordna de interna processerna. Handläggningen omfattar:

- Att se över ledens sträckning och att förankra den med kommunens väghållare (Park/Gata) när leden omfattar sträckor som kommunen är väghållare för.
- Att se över att leden i alla delar uppfyller kriterierna i dessa riktlinjer.
- Att bistå huvudmannen i kontakten med kommunens övriga förvaltningar.
- Att ingå avtal med huvudmannen om ledens upprättande, bibehållande och upphörande i enlighet med dessa riktlinjer.
- Att utföra kontroller över tid för att garantera att samma kvalitet uppfylls så länge leden existerar.
- Att hantera och verifiera informationsflöden kring leden när leden lyfts fram som en kvalitetssäkrad led enligt dessa riktlinjer på kommunens hemsida och kommunkarta.

Stadsbyggnadsavdelningen

Stadsbyggnadsavdelningen tillhör organisatoriskt kommunledningsförvaltningen och jobbar mot både kommunstyrelsen och byggnadsnämnden. Stadsbyggnadsavdelningen ansvarar för bygglov, anmälan och tillsyn enligt plan- och bygglagen (2010:900) och handlägger bland annat bygglov för skyltar och parkeringar. Avdelningen ansvarar också för inmätning och utsättning samt distribuerar digital information i kommunkartan. Ansvaret omfattar:

- Att hantera bygglovsansökan för skyltning inom detaljplanelagt område.
- Att lägga in information i kommunkartan om leden enligt vad som anges i dessa riktlinjer och som huvudmannen levererar.
- Att leverera data till lantmäteriet när krav som ställs av kommunen och lantmäteriet uppfyllts för leden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen (lyder under tekniska nämnden)

Samhällsbyggnadsförvaltningen har kommunens väghållaransvar och som ansvarar för parkskötsel där kommunen är huvudman. Ansvaret omfattar:

- Att hantera och avgöra frågor som gäller utformning av skyltar och placeringen av skyltar utmed de sträckor som kommunen är väghållare för eller inom grönområden som sköts av parkavdelningen när inte skyltarna kräver bygglov.
- Att beställa, sätta upp, ta ned och underhålla de skyltar som placeras på sträckor där kommunen är väghållare eller inom grönområden som sköts av parkavdelningen vilket bekostas av huvudmannen.
- Att hålla framkomlig väg på de sträckor som kommunen är väghållare för.

Kultur- och fritidsförvaltningen (lyder under kultur- och fritidsnämnden)

Kultur- och fritidsförvaltningen hanterar bidragsansökningar till kommunens föreningar och civilsamhälle. Förvaltningen har en nära kontakt med idrotts- och kulturföreningar, civilsamhälle, har god kännedom och kunskap om friluftsliv och ansvarar för den kommunala driften av spår och leder. Ansvaret omfattar:

- Att handlägga ansökan om bidrag för vandringsleder som kommer in från föreningar eller enskilda huvudmän.
- Att ansvara för driften av de spår och leder som har kommunal huvudman.

Huvudmannens roll

För att en led ska kunna upprättas och sedan tas om hand krävs att det finns en huvudman som leder och ansvarar för arbetet med leden. Arbetet med en led omfattar en rad olika uppgifter och ansvarsområden där huvudmannen är den som tar initiativ till och som startar upp arbetet med leden. Huvudmannen driver och ansvarar för det fortlöpande arbetet med leden och ska kunna garantera att vad som anges i de här riktlinjerna är uppfyllt för leden.

Huvudmannens ansvar

Huvudmannen ska ha antagit och kunna redovisa en verksamhetsplan för den organisation som krävs för att upprätta, underhålla och driva leden i sin fulla längd samt i händelse av att leden avvecklas, tillika monteras ned och marken återställs. Huvudmannen ska kunna visa hur finansiering görs kopplat till redovisad verksamhetsplan. Verksamhetsplanen och tänkt finansiering ska kunna redovisas innan kommunen kan bevilja en ansökan och ingå avtal med huvudmannen. Huvudmannens arbete med leden kan göras i egen regi eller genom samarbete med andra aktörer. Dock är huvudmannen alltid ansvarig för att de här riktlinjerna följs och att arbete som det för med sig utförs.

Avtal och tillstånd

Leden ska vara väl förankrad med respektive fastighetsägare där leden går. Huvudmannen ska upprätta avtal (muntliga eller skriftliga) med berörda fastighetsägare, samt i förekommande fall med förvaltare till reservat.

För skyltar som sätts upp utmed leden krävs att särskilt avtal med rätt att nyttja marken ska finnas med fastighetsägaren till den mark som skylten placeras på.

Huvudmannen ansvarar för att söka alla nödvändiga tillstånd som krävs så som bygglov för skyltar, tillstånd hos länsstyrelsen avseende områdesskydd, ledningskollen avseende ledningar i marken, tillstånd hos Trafikverket om statlig väg berörs. Det ankommer på huvudmannen att undersöka och söka vilka tillstånd som krävs i övrigt.

Kommunikation och information

En förteckning ska finnas med kontaktuppgifter till alla fastighetsägare, förvaltare och myndigheter som berörs av ledens sträckning. Huvudmannen är skyldig att hålla förteckningen uppdaterad och tillgänglig för kommunen.

Huvudmannen ansvarar för att information kring leden tagits fram enligt vad som anges under ”Kriterier som ska vara uppfyllda”. Detta omfattar också att se till att motstridig information inte finns samt att inaktuell information kring leden tas bort vilket gäller såväl fysisk som digital information.

Huvudmannen ansvarar för att ta emot och hantera synpunkter som gäller leden och kvaliteten på den fysiska leden.

Löpande arbete med leden

För att garantera att leden håller samma kvalitet över tid ska huvudmannen kontinuerligt stämma av att informationen kring leden är aktuell och att material, skyltning och annat hålls i det skick som följer av de här riktlinjerna. Detta omfattar att:

- leden inventeras årligen inför säsongen och eventuella brister och behov ska dokumenteras och åtgärdas innan säsongen startar,
- hålla vägvisning och informationsskyltar hela och rena med innehåll som uppdateras över tid,
- ta fram och regelbundet underhålla material till vindskydd om det erfordras,
- tillverka och regelbundet underhålla stättor och spänger som krävs för framkomlighet på leden,
- vid behov ansvara för att avverkning i naturmark utförs och
- samla in och ansvara för den data som behövs för dokumentation.

I de fall som en tillfällig omledning görs av leden (om sträckan inte är säker och framkomlig) ansvarar huvudman för att detta görs samt att information kring omledningen meddelas kommunen.

Kriterier som ska vara uppfyllda

För att leden ska vara godkänd krävs att alla delar av vandringslederna ska vara väl underhållna och upplevas säkra att använda. Detta gäller för samtliga deletapper som finns utmed leden. Nedan följer de kriterier som ska vara uppfyllda. Huvudmannen ansvarar för att kriterierna är uppfyllda.

Kriterierna

Allt arbete på leden ska göras med så lite negativ miljöpåverkan som möjligt och största möjliga hänsyn ska tas till de natur- och skyddsvärden som finns där leden passerar vilket också inkluderar hur avfall tas omhand utmed leden, möjligheter att utträta sina behov och hur platsen påverkas av ledens besökare.

För att leden ska betraktas som trafiksäker ska sträckor utmed trafikerad väg, särskilt utmed asfalterad bilväg, undvikas. Passager över vägar med hastigheten 100 km/tim ska vara planskilda och vid plankorsningar med järnväg ska det finnas en tydlig varning. Korsningar över vägar med hastighet 60 km/tim eller högre utan trafiksäkerhetsåtgärder ska undvikas när det är möjligt.

Information om leden

För att leden ska betraktas som säker krävs att den har en tillräcklig information för att vandraren ska kunna bedöma vilken svårighetsgrad leden har. För ledens fulla längd ska därför särskild information tas fram av huvudmannen. Informationen är också den information som tas in i kommunkartan

på kommunens hemsida. För leden ska en beskrivning av leden finnas för varje delsträcka och särskilt ange:

- Längd
- svårighetsgrad (se Gradering och trafiksäkerhetsinformation)
- trafiksäkerhetsinformation (se Gradering och trafiksäkerhetsinformation)
- naturtyp och sevärdheter
- när på året leden kan användas om det finns begränsningar
- tillgång till parkeringsplatser (om det finns)
- hållplatser (om det finns inom 5 kilometer)
- webbadresser till boenden, matställen och matbutiker i anslutning till leden

Gradering och trafiksäkerhetsinformation

En led som överstiger 20 kilometer ska delas in i etapper. Varje etapp får vara som längst 20 kilometer. Varje etapp tilldelas en svårighetsgrad enligt nedan (Gäller även om leden är kortare än 20 kilometer):

Mycket lätt: Leden går på så pass slätt och plant underlag att det går att ta sig fram längs med leden med hjälp av rullstol, rullator och barnvagn. Gäller även eventuella spänger och broar.

Lätt: Leden går på mark som är plan eller har svag lutning. Ledens underlag är platt och jämnt, utan höga trappsteg eller hinder. Blöta partier är försedda med spång.

Medelsvår: Bra framkomlighet men det kan förekomma varierande terräng. Hela eller delar av turen går på naturstig. Vissa nivåskillnader finns. Det kan förekomma blöta partier.

Svår: Begränsad framkomlighet på grund av branta passager och större nivåskillnader, som kräver god kondition. En etapp ska benämnas som svår när delar av eller hela etappen består av begränsad framkomlighet.

Trafiksäkerhetsinformation: Anger typ av passage och tillåten hastighet på de sträckor som leden följer eller korsar väg för biltrafik där hastighetsanpassad passage, gång- och cykelbana saknas.

Vägvisning och informationstavlor

Leden ska märkas ut i båda riktningar (det vill säga dubbelsidigt så det är möjligt att gå leden i båda riktningar). Främst märks leden ut där fler vägval än ett finns. Däremellan kompletteras vägvisningen om det är nödvändigt för att det ska vara enkelt att följa leden.

Vägvisare ska följa den grafiska profil som tagits fram om det finns en sådan. Om det redan finns en vägvisare som fungerar och som inte behöver bytas ut direkt görs anpassningen nästa gång ledmarkering, skyltar och vägvisare

behöver bytas ut om kommunen godkänner den befintliga vägvisarens utformning och skick. Inom tätorterna avgörs utformningen och placeringen av kommunen.

Vägvisarna ska vara hela och rena och ska kunna upptäckas utmed leden. De ska monteras upp med hjälp av stolpar och får inte sättas upp i träd (gäller inte om markeringsband används). De ska sättas upp på ett sätt att jordbruk-, skogs- eller andra maskiner inte hindras.

Om informationsskyltar används krävs att de hålls hela och rena samt att de uppdateras vid behov. Texten ska vara på svenska och engelska. Som minst ska informationstavlan innehålla karta samt information om etappens karaktär, längd, svårighetsgrad, sevärdheter och servicepunkter, information om allemansrätten, nödnummer (112), information om var vandraren vänder sig för att rapportera fel eller brister och länk till webbkarta.

Råd och rekommendationer

Nedan följer ytterligare råd och rekommendationer. Detta är inga krav som kommunen ställer men kan ses som viktiga kriterier för att ge användaren en positiv upplevelse. Råden och rekommendationerna syftar samtidigt till att utveckla leden av god kvalitet.

- För en gångbar och framkomlig led bör en korridor finnas fri från hinder på cirka en meters bredd och två meters höjd som är fri från högt växande eller inhängande vegetation. Huvudmannen ansvarar för att tillstånd söks när så behövs när leden röjs.
- Lederna bör gå längs existerande naturstiggar och skogsvägar och passager genom intensivt utvecklad miljö (som industri-område, flygplats, vindkraftspark, eller utmed trafikerad väg) bör undvikas.
- Tillgänglighetsaspekten bör beaktas vid planeringen när terräng och mark-förhållanden innebär att det är möjligt med anpassning.
- Passage över väldigt fuktiga partier bör undvikas och om möjligt dras om eller när det inte är möjligt bygga spång.
- Anordningar, som till exempel spänger, broar, räcken, bord och grindar hålls i ett gott skick så det går passera säkert. Välj material med minsta möjliga negativa miljöpåverkan.
- Serviceinformation är viktig för vandrarens upplevelse och det kan därför vara bra med information om tillgång till vatten, toaletter och rastplatser samt andra typer av upplevelser och sevärdheter. Information om betande djur, eldningsförbud med mera kan vara annan information som hålls tillgänglig.